

ŁOTEWSKA RAMA KWALIFIKACJI

Wprowadzenie ___ 2

- 1. Instytucje odpowiedzialne za prace nad Łotewską Ramą Kwalifikacji ___ 3**
- 2. Łotewska Rama Kwalifikacji ___ 4**
- 3. Łotewski system edukacyjny i nadawane w nim kwalifikacje ___ 6**
  - 3.1. Kształcenie w szkołach podstawowych ___ 8**
  - 3.2. Kształcenie w szkołach średnich ___ 8**
  - 3.3. Kształcenie zawodowe ___ 9**
  - 3.4. Kształcenie w szkołach wyższych ___ 9**
  - 3.5. Kwalifikacje uzyskiwane w edukacji pozaformalnej i poprzez uczenie się nieformalne ___ 10**
- 4. Zapewnianie jakości ___ 10**

Bibliografia ___ 13

WPROWADZENIE

Zgodnie z konstytucją Łotwa jest republiką, w której władzę ustawodawczą pełni jednoizbowy Sejm, głową państwa jest prezydent, a władza wykonawcza należy do Gabinetu Ministrów¹. Za politykę edukacyjną w Republice Łotewskiej odpowiada Ministerstwo Edukacji i Nauki². Zgodnie z obowiązującym prawodawstwem dzieci rozpoczynają naukę w wieku 6 lub 7 lat. Kształcenie podstawowe – trwające na Łotwie dziewięć lat – jest obowiązkowe i kończy się w 15. roku życia (lub później, wraz z ukończeniem edukacji podstawowej).

Liczba mieszkańców	PKB per capita (dol.)	Nakłady na edukację (% PKB)
2 070 371 (2011) ³	18,140 ⁴ (2012)	12,8 ⁵ (2009)

W ostatnich latach łotewski system edukacyjny przechodzi poważny kryzys. Tylko w latach 2006-2010 zamknięto 131 szkół różnego typu, a liczba osób uczących się spadła o ok. 54 tysiące (spadek rzędu 10,3 proc.). Obecną sytuację w ilustrują poniższe dane łotewskiego Urzędu Statystycznego⁶:

Populacja osób uczących się					
Rok szk.	Ogółem	Edukacja przedszkolna	Szkoły ogólne	Szkoły zawodowe	Uniwersytety i koledze
2009/10	472309	83237	239845	36660	112567
2010/11	456888	88226	229039	35767	103856
2011/12	440980	90859	218442	34638	97041

Jak podkreślają autorzy raportu referencyjnego⁷, z procesem przypisywania nadawanych na Łotwie kwalifikacji do Łotewskiej Ramy Kwalifikacji (ŁRK)/Europejskiej Ramy Kwalifikacji (ERK)⁸ wiąże się ryzyko wprowadzenia pospiesznych i niewłaściwych zmian w systemie,

¹ <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/konst/lotwa.html>

² <http://izm.izm.gov.lv/58.html>

³ Zgodnie z szacunkami łotewskiego Urzędu Statystycznego: <http://www.csb.gov.lv/en/statistikas-temas/population-census-2011-key-indicators-33613.html>

⁴ Dane Międzynarodowego Funduszu Walutowego
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/weodata/weorept.aspx?sy=2009&ey=2012&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&pr1.x=74&pr1.y=16&c=941&s=NGDPD%2CNGDPDPC%2CPPPDP%2CPPPDP%2CCLP&grp=0&a==>

⁵ Za <http://data.worldbank.org/indicator/SE.XPD.TOTL.GB.ZS>

⁶ <http://www.csb.gov.lv/en/statistikas-temas/education-key-indicators-30637.html>

⁷ „Referencing of the Latvian Education System to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning nad the Qualifications Framework for the European Higher Education Area”, September 2011; uaktualniona wersja została opublikowana w maju 2012

⁸ Na Łotwie termin „Europejska Rama Kwalifikacji” jest używany wielokrotnie do opisanie łotewskiej Ramy Kwalifikacji. W ten sposób podkreślany jest bezpośredni związek między obiema Ramami – np. w rozporządzeniach rządu dotyczących deskryptorów użytych przy tworzeniu ŁRK używany jest termin „poziomy ERK”, bez wzmianki o istnieniu ŁRK. Dlatego w poniższym tekście używany jest najczęściej skrót ŁRK/ERK.

pominięcia części partnerów społecznych, którzy powinni brać udział w procesie, a także niedoinformowania społeczeństwa o wprowadzanych zmianach. Dlatego proces został rozłożony na dwie fazy:

- faza pierwsza, zrealizowana w latach 2009-2011 – obejmowała stworzenie łotewskiej Ramy Kwalifikacji i odniesienie istniejącego systemu kwalifikacji do ERK oraz Ramy Kwalifikacji dla Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego (QF-EHEA),

- faza druga, która będzie realizowana w latach 2013-2015 – obejmuje przejście raportu referencyjnego w oparciu o nowe ustawodawstwo dla szkolnictwa zawodowego i wyższego, a także rezultaty kilku realizowanych we wcześniejszych latach projektów, np. projektu „Development of sectoral qualifications system and increasing the efficiency and quality of vocational education (2010-2013)”; włączenie do ŁRK nowych kwalifikacji, przypisywanych na bieżąco do poziomów ramy.

W ramach pierwszej fazy prac Ministerstwo Edukacji i Nauki powołało specjalną grupę roboczą, mającą opracować metodę odniesienia istniejącego systemu kwalifikacji (a nie poziomy ŁRK) do poziomów ERK. Równocześnie pod nadzorem grupy roboczej podjęto prace zmierzające do stworzenia ŁRK. Gabinet Ministrów ogłosił stosowne rozporządzenia związane z procesem referencyjnym, a w lutym 2011 r. odbyła się konferencja doradcza, w której uczestniczyły wszystkie zainteresowane procesem referencyjnym strony. Opublikowany we wrześniu 2011 r. (zaktualizowany w maju 2012 r.) raport referencyjny stanowi podsumowanie pierwszej fazy prac.

1. INSTYTUCJE ODPOWIEDZIALNE ZA PRACE NAD ŁOTEWSKĄ RAMĄ KWALIFIKACJI

Wiodąca rola w procesie referencyjnym należy do **Ministerstwa Edukacji i Nauki**. Odpowiada ono za implementację jednolitej polityki wobec sektora edukacji, rozwój strategii w tym zakresie oraz przygotowywanie potrzebnych aktów prawnych (ustaw, rozporządzeń). Ministerstwo odgrywa też kluczową rolę w procesach zapewniania jakości kształcenia. W jego ramach działa grupa robocza, która odniosła łotewski system kwalifikacji do ŁRK/ERK.

Od lutego 2008 r. funkcję **Krajowego Punktu Koordynacyjnego** (NCP) pełni istniejące od 1994 r. **Centrum Informacji Akademickiej**⁹, którego zadania obejmują m.in. kontakty z europejskimi sieciami i instytucjami edukacyjnymi (m.in. ENIC, NARIC, CEDEFOP) oraz prowadzenie polityki informacyjnej oraz doradztwo przy procesach związanych z nadawaniem kwalifikacji w łotewskim systemie kształcenia. W kompetencjach łotewskiego NCP leży przede wszystkim polityka informacyjna związana z procesem przypisywania kwalifikacji, realizowana poprzez specjalną stronę internetową¹⁰, służącą również do

⁹ <http://www.aic.lv/portal/en>

¹⁰ <http://nqf-latvia.lv>

przewodzenia konsultacji społecznych. Instytucja ta aranżuje również proces konsultacji i dyskusji z wszystkimi stronami zainteresowanymi procesem powstawania ŁRK/ERK. W zakresie prac nad ŁRK łotewski NCP odpowiada za odniesienie krajowego systemu kwalifikacji do ERK, zapewnienie użycia transparentnych metod w tym procesie oraz przygotowanie łotewskiego raportu referencyjnego.

2. ŁOTEWSKA RAMA KWALIFIKACJI

Łotewska Rama Kwalifikacji powstawała w rezultacie procesu referencji i jest wzorowana na Europejskiej Ramie Kwalifikacji: liczy osiem poziomów kwalifikacji, a do ich opisu używa deskryptorów opartych na efektach uczenia się w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji. Deskryptory ŁRK zostały jednak nieco rozszerzone w porównaniu do ERK, co ilustruje poniższy przykład¹¹.

Tabela 1. Deskryptory poziomu 5 w ŁRK i ERK.

	ERK	ŁRK	Kwalifikacja
Wiedza	Obszerna, specjalistyczna, faktograficzna i teoretyczna wiedza w danej dziedzinie pracy lub nauki i świadomość granic tej wiedzy.	Zdolność do zademonstrowania obszernej i specjalistycznej wiedzy oraz zrozumienia faktów, teorii, przyczynowości i technologii na określonym polu działalności zawodowej.	Dyplom pierwszego stopnia wyższego wykształcenia zawodowego, nadawany przez uczelnie zawodowe (koledże) na zakończenie 2- lub 3-letnich studiów.
Umiejętności	Rozległy zakres umiejętności kognitywnych i praktycznych potrzebnych do kreatywnego rozwiązywania abstrakcyjnych problemów.	Zdolność, na bazie podejścia analitycznego, wykonywania praktycznych zadań w określonym zawodzie, demonstracji umiejętności, pozwalających znajdować kreatywne rozwiązania problemów zawodowych, dyskusji i dostarczania argumentów odnośnie kwestii praktycznych oraz rozwiązań w określonym zawodzie – z kolegami, klientami i kierownikami. Zdolność do - z odpowiednim stopniem niezależności - zaangażowania się w dalszą naukę, doskonalenie kompetencji. Zdolność do oceny i doskonalenia działań własnych i innych osób, pracy w kooperacji z innymi, planowania i organizacji pracy, by wykonywać określone zadania w zawodzie lub nadzorować takie działania, w których możliwe są nieprzewidziane zmiany.	
Kompetencje	Zarządzanie i nadzór w kontekstach pracy i nauki podlegających nieprzewidywalnym zmianom. Analizowanie i rozwijanie osiągnięć pracy własnej oraz innych osób.	Zdolność do definiowania, opisywania i analizy praktycznych problemów zawodowych, wyboru niezbędnych informacji i użycia ich dla rozwiązywania jasno określonych problemów, do	

¹¹ „Referencing of the Latvian Education System to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning and the Qualifications Framework for the European Higher Education Area”, May 2012, s. 57

		udziału w rozwoju określonej dziedziny działań zawodowych, do demonstrowania zrozumienia miejsca określonego zawodu w szerszym kontekście społecznym	
--	--	--	--

W trakcie prac nad deskryptorami ŁRK/ERK opierano się na państwowych standardach dla kształcenia podstawowego, średniego i zawodowego zawartych w rozporządzeniach łotewskiego rządu¹² (nr 1027, 715 i 211). W przypadku deskryptorów dla poziomów 6-8 wykorzystano deskryptory ERK, deskryptory dublińskie oraz taksonomię Blooma.

W rozumieniu twórców łotewskiego systemu edukacji kwalifikacja jest „rezultatem wszelkiej uzyskanej wiedzy i umiejętności, które zostało formalnie udokumentowane (wydawany jest dokument poświadczający kształcenie w systemie formalnym)”. Oznacza to¹³, że obecnie kwalifikacje na Łotwie uzyskiwane są w ramach systemu formalnego. W chwili obecnej ŁRK/ERK obejmuje wszystkie kwalifikacje nadawane w procesie formalnego kształcenia. Przygotowania do włączenia do ramy kwalifikacji zdobywanych pozaformalnie i nieformalnie wciąż trwają. Dlatego też do ŁRK/ERK zostały szczegółowo przypisane rozmaite świadectwa wydawane przez łotewskie instytucje edukacyjne. Ilustruje to poniższa tabela.

Tabela 2. Świadectwa przypisywane do ŁRK i ERK.

Przykładowe kwalifikacje na poszczególnych poziomach ŁRK	Poziom ŁRK i ERK
Świadectwo ogólnego kształcenia podstawowego (dla uczniów specjalnych programów nauczania zorientowanych na osoby z poważnymi zaburzeniami mentalnymi lub poważnymi zaburzeniami rozwoju)	1
Świadectwo ogólnego kształcenia podstawowego (dla uczniów specjalnych programów nauczania zorientowanych na osoby z zaburzeniami mentalnymi)	2
Świadectwo ogólnego kształcenia podstawowego; świadectwo zawodowego kształcenia podstawowego	3
Świadectwo ogólnego kształcenia średniego; świadectwo kształcenia zawodowego; dyplom zawodowego kształcenia średniego	4
Dyplom pierwszego stopnia wyższego wykształcenia zawodowego, nadawany przez uczelnie zawodowe (koledże) na zakończenie 2- lub 3-letnich studiów	5
Dyplom licencjata; zawodowy dyplom licencjata; dyplom wyższego wykształcenia zawodowego, dyplom wyższych kwalifikacji zawodowych (drugi poziom zawodowego kształcenia wyższego, uzyskiwany w ramach co najmniej 4-letnich studiów w pełnym wymiarze czasowym)	6
Dyplom magistra; zawodowy dyplom magistra; dyplom wyższego wykształcenia zawodowego, dyplom kształcenia wyższego, dyplom wyższych kwalifikacji	7

¹² Rozporządzenia nr 1027, 715 i 211.

¹³ Ang. “Qualification (...) is understood as an outcome of any knowledge and skills acquired, which is formally documented (document certifying obtained formal education is awarded”, za: „Referencing of the Latvian Education System...”s. 9.

zawodowych (drugi poziom zawodowego kształcenia wyższego, uzyskiwany w ramach co najmniej 5-letnich studiów w pełnym wymiarze czasowym)	
Dyplom doktora	8

Do ŁRK/ERK przypisano kwalifikacje z obszaru edukacji ogólnej – kolejno do poziomów 1-4, z czego kwalifikacje uzyskane w ramach kształcenia podstawowego umieszczono na poziomach od 1-3, natomiast kwalifikacje uzyskiwane w szkołach średnich – na poziomie 4. Kwalifikacje uzyskiwane w ramach kształcenia zawodowego przypisuje się do poziomów 3-4 (zawodowe kształcenie podstawowe – do poziomu 3, a zawodowe kształcenie średnie – do poziomu 4). Kwalifikacje z obszaru szkolnictwa wyższego zostały przypisane do poziomów 6-8, a z obszaru zawodowego kształcenia wyższego do poziomów 5-7.

Jednym z punktów wyjścia dla prac nad ŁRK był system pięciu poziomów kwalifikacji zawodowych w kształceniu zawodowym, wprowadzony na mocy ustawy o kształceniu zawodowym z 1999 r. W tej strukturze kwalifikacji¹⁴:

- na poziomie 1 umieszczono „kształcenie praktyczne i teoretyczne, które przygotowuje do wykonywania prostych zadań w określonym obszarze działalności, (asystent kucharza, cieśla)”;
- na poziomie 2 znajduje się „przygotowanie praktyczne i teoretyczne , pozwalające posiadaczowi kwalifikacji na samodzielne wykonywanie pracy (cieśla, fryzjera, kucharz);
- na poziomie 3 umieszczono „zaawansowane przygotowanie teoretyczne i zawodowe, pozwalająca posiadaczowi kwalifikacji na wykonywanie pewnych zadań zawodowych, w tym planowanie i organizowanie pracy (różnego rodzaju technicy, mechanik samochodowy, specjalista w zakresie usług hotelarskich),
- na poziomie 4 znajdują się kwalifikacje oparte na teoretycznej i praktycznej wiedzy pozwalającej wykonywać skomplikowane zadania zawodowe oraz organizować i zarządzać pracą innych;
- poziom 5 obejmuje wyspecjalizowane kwalifikacje zawodowe z danego obszaru działalności, pozwalające danej osobie planować i wykonywać badania oraz pracę naukową.

Poniższa tabela pokazuje, w jaki sposób powyższa struktura odnosi się do poziomów ŁRK.

Poziomy ŁRK	Poziomy kwalifikacji zawodowych z 1999 r.
8	-
7	5
6	
5	4
4	3, 2
3	1

¹⁴ Za “Referencing of the Latvian Education System...”, s. 41.

2	-
1	-

Do poziomów ŁRK przypisano określone programy nauczania. 1-2-letnie programy podstawowej edukacji zawodowej (*profesionālā pamatizglītība*, poziom 1 struktury kwalifikacji zawodowych) finalizowane zdobyciem świadectwa nauki (*aplēcība par profesionālo pamatizglītību*) odpowiadają poziomowi 3 ŁRK/ERK. 3-letnie programy edukacji zawodowej (*arodizglītība*, poziom 2 struktury kwalifikacji zawodowych) finalizowane świadectwem wykształcenia zawodowego (*atestāts par arodizglītību*) odpowiadają poziomowi 4 ŁRK/ERK. Programy średniego kształcenia zawodowego (*profesionālā vidējā izglītība*, poziom 3 struktury kwalifikacji zawodowych) trwają 4 lata (po ukończeniu szkoły podstawowej) lub 1-2 lata (po ukończeniu edukacji zawodowej lub średniej edukacji ogólnej). Na koniec nadawany jest dyplom średniej edukacji zawodowej (*diploms par profesionālo vidējo izglītību*), pozwalający na podjęcie studiów wyższych. Odpowiadają poziomowi 4 ŁRK/ERK.

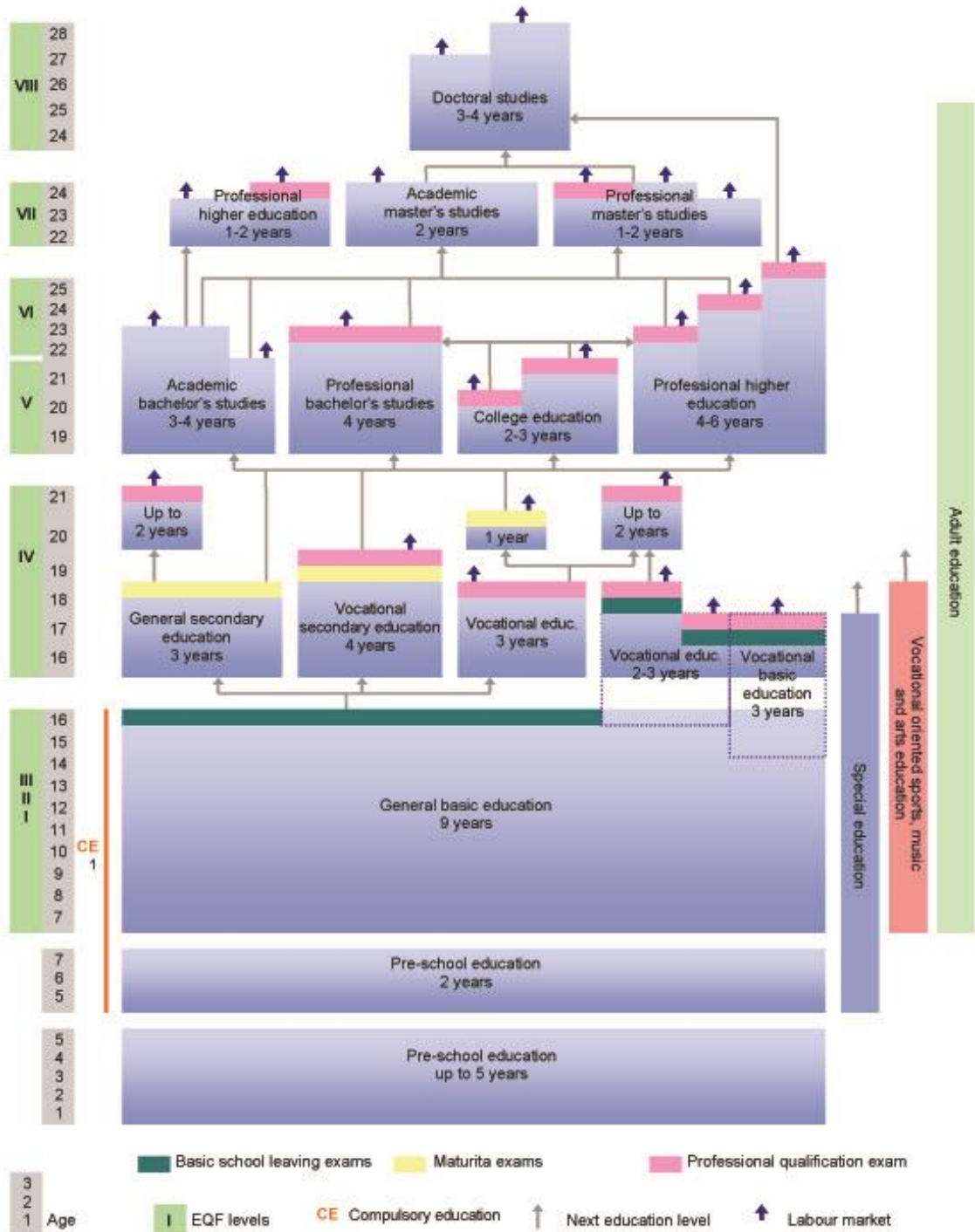
3. ŁOTEWSKI SYSTEM EDUKACYJNY I NADAWANE W NIM KWALIFIKACJE

Edukacja na Łotwie składa się z czterech etapów: edukacji przedszkolnej, podstawowej, średniej i wyższej. Szczegółowy przedstawia to poniższa grafika (w jęz. angielskim).

The education system of the Republic of Latvia (2013)

W łotewskim systemie edukacyjnym kształcenie dziecka rozpoczyna się w wieku 5-6 lat wraz z rozpoczęciem edukacji przedszkolnej. Kwalifikacje uzyskiwane w edukacji przedszkolnej nie zostały przypisane do poziomów ŁRK/ERK.

3.1. Kształcenie w szkołach podstawowych

W wieku 6-7 lat dziecko rozpoczyna obowiązkową naukę w szkole podstawowej. W ciągu dziewięciu (w wyjątkowych przypadkach – jedenastu) lat edukacji uczniowie mają nabyć wiedzę i umiejętności potrzebne do uczestniczenia w życiu społecznym oraz samodzielnego funkcjonowania, ze szczególnym uwzględnieniem wspólnie uznawanych wartości. Program kształcenia podstawowego zwykle realizowany jest w szkołach podstawowych (*pamatskola*), ale może być też realizowany w szkołach typu *sākumskola* (oferują czteroletni program nauczania podstawowego), szkołach średnich (*vidusskola*)¹⁵, zawodowych (*arodskola*), placówkach edukacji specjalnej (*speciālās izglītības iestāde*), szkołach wieczorowych (*vakara/mainu skola*) oraz placówkach korekcji społecznej lub pedagogicznej (*sociālā vai pedagoģiskā korekcija*).

Zgodnie z przyjętymi zasadami w 1. klasie osiągnięcia uczniów oceniane są opisowo. 10-stopniowa skala ocen jest wprowadzana w klasach 2-4. Od 5. klasy osiągnięcia z wszystkich przedmiotów są oceniane za pomocą tych stopni.

Na koniec szkoły odbywają się scentralizowane egzaminy prowadzone według wskazań Ministerstwa Edukacji i Nauki, a uczniowie otrzymują „świadectwo nauki podstawowej” (*aplēcība par pamatizglītību*) oraz świadectwo zdania egzaminu końcowego (*pamatizglītības sertifikāts*). Umożliwiają one kontynuację nauki w szkole średniej. Uczniowie, którzy nie zdali egzaminu lub nie uzyskali akceptowalnych ocen z któregoś z przedmiotów, otrzymują tzw. raport szkolny, który pozwala im podjąć naukę w szkolnictwie zawodowym – na bazie programów podstawowej edukacji zawodowej lub edukacji zawodowej.

Kwalifikacje zdobywane w szkołach podstawowych Łotysze przypisują do poziomów 1-3 ŁRK/ERK.

3.2. Kształcenie w szkołach średnich

Na poziomie szkoły średniej następuje stopniowa specjalizacja nauki. Można wybrać profil ogólny, ale też klasy sprofilowane: humanistyczne, matematyczno-przyrodnicze oraz o profilu zawodowym, w których program nauczania został dostosowany do potrzeb związanych z wykonywaniem określonego zawodu (dotyczy to m.in. klas sportowych, o profilu artystycznym lub ekonomicznym). Każdy program nauczania na tym etapie

---

¹⁵ “Referencing of the Latvian Education System to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning and the Qualifications Framework for the European Higher Education Area”, s. 18-19

obejmuje 8 standardowych przedmiotów, 3-6 dodatkowych, a także program skierowany do mniejszości narodowych.

Kształcenie średnie finalizują egzaminy z czterech przedmiotów: trzech obowiązkowych i jednego wybieranego przez ucznia. Podobnie jak w szkole podstawowej uczeń otrzymuje dwa rodzaje świadectw: świadectwo zdobycia wykształcenia średniego (*atestāts par vispārējo vidējo izglītību*) oraz świadectwo zdania egzaminu końcowego (*vispārējās vidējās izglītības sertifikāts*). Dokumenty te otwierają drogę do zdobywania wykształcenia wyższego. Uczeń, który nie uzyskał tych świadectw – lub któregoś z nich – otrzymuje raport szkolny.

Kwalifikacje zdobywane w szkołach średnich są przypisywane do poziom 4 ŁRK/ERK.

3.3. Kształcenie zawodowe

Po ukończeniu szkoły podstawowej lub średniej uczeń może skorzystać z możliwości rozbudowanego systemu kształcenia zawodowego. Ustawa o Edukacji Zawodowej definiuje trzy poziomy edukacji zawodowej: podstawowe kształcenie zawodowe, średnie kształcenie zawodowe oraz zawodowe wykształcenie wyższe (również podzielone na dwa poziomy: pierwszy dostępny poprzez naukę w koledżu, drugi – poprzez naukę na uniwersytetach oraz innych szkołach wyższych).

Programy nauczania w tym sektorze edukacji są zorientowane na umiejętności komunikacji, matematykę, nauki przyrodnicze i społeczne, znajomość języków obcych oraz znajomość technologii informatycznych. Dodatkowo istotnym elementem nauczania są zagadnienia związane z przedsiębiorczością, ochroną środowiska, kwestie międzykulturowe i samorozwój ucznia. Programy nauczania oparte są na państwowych standardach dla średniej edukacji zawodowej oraz standardach właściwych dla zawodu, jakiego uczy się dana osoba (*profesijas standarts*).

3.4. Kształcenie w szkołach wyższych

Łotewski system edukacji wyższej obejmuje dwa rodzaje placówek: akademickie (*akadēmiskā augstākā izglītība*) oraz zawodowe (*profesionālā augstākā izglītība*, czyli koledże). W ramach nauki studenci mają się przygotować do prowadzenia niezależnych prac badawczych oraz zdobyć rozszerzoną wiedzę potrzebną do wykonywania określonych zawodów. W toku kształcenia nie-zawodowego studenci zdobywają kolejne stopnie naukowe – licencjat, magisterium, doktorat – przypisywane do poziomów 6-8 ŁRK/ERK. Tytuły doktorskie nadaje specjalna Rada Doktorska, pod nadzorem powołanej przez rząd Narodowej Komisji ds. Kwalifikacji Naukowych.

Inaczej jest w przypadku kształcenia zawodowego. W ramach nauki w koledżach, czyli na pierwszym poziomie zawodowego kształcenia wyższego, studenci zdobywają kwalifikacje poziomu 4 kwalifikacji zawodowych z 1999 r., a w trakcie edukacji uniwersyteckiej –

kwalfikacje poziomu 5 kwalifikacji zawodowych z 1999 r. W ŁRK/ERK te same kwalfikacje są przypisywane do poziomów 5-7. Programy kształcenia zawodowego nie obejmują studiów doktoranckich.

Kwalfikacje nadawane w systemie kształcenia wyższego obejmują:

- **licencjat** (*bakalaura diploms*, poziom 6 ŁRK) i **dyplom magistra** (*maģistra diploms*, poziom 7 ŁRK),
- **dyplom wyższego wykształcenia zawodowego poziomu 1** (*pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības diploms*, poziom 5 ŁRK),
- **dyplom wyższego wykształcenia zawodowego** (*profesionālās augstākās izglītības diploms*) lub **dyplom wyższych kwalfikacji zawodowych** (*augstākās profesionālās kwalfikācijas diploms*), poziom 6 ŁRK
- **zawodowy dyplom licencjacki** (*profesionālā bakalaura diploms*) lub równoważny **dyplom wyższych kwalfikacji zawodowych**, poziom 6 ŁRK
- **zawodowy dyplom magisterski** (*profesionālā maģistra diploms*) lub równoważny **dyplom wyższych kwalfikacji zawodowych**, poziom 7 ŁRK
- **dyplom doktorski** (*Doktora diploms*, poziom 8 ŁRK).

3.5. Kwalfikacje uzyskiwane w edukacji pozaformalnej i poprzez uczenie się nieformalne

ŁRK/ERK nie obejmuje w chwili obecnej kwalfikacji uzyskiwanych poza formalnym systemem kształcenia. Uznawanie efektów uczenia się z obszaru edukacji pozaformalnej i w ramach uczenia się nieformalnego oparte jest na udowodnieniu przez daną osobę, że posiada ona kwalfikacje odpowiadające standardom edukacyjnym lub zawodowym w danym obszarze edukacji. Jeśli wiedza i umiejętności danej osoby zostaną potwierdzone, otrzymuje ona dokumenty identyczne z tymi wydawanymi w formalnym systemie kształcenia. Procedura ta funkcjonuje obecnie jedynie w szkolnictwie zawodowym, a w następnych latach ma zostać rozszerzona na inne obszary systemu edukacyjnego. Można założyć, że nastąpi to w drugiej gazie procesu referencyjnego (lata 2013-2015).

4. ZAPEWNIANIE JAKOŚCI

System zapewniania jakości w łotewskim systemie edukacyjnym odzwierciedla podział na edukację ogólną, zawodową i wyższą.

Ministerstwo Edukacji i Nauki ponosi pełną odpowiedzialność za polityczne aspekty i strategię zapewniania jakości w systemie edukacyjnym, ale bezpośredni nadzór nad

zapewnianiem jakości sprawują instytucje działające pod auspicjami ministerstwa. Należą do nich utworzone w 2009 r. Centrum Zawartości Programów Nauczania w Państwowej Edukacji¹⁶ i Państwowa Służba Jakości Edukacyjnej¹⁷ (od 2010 r. instytucja ta jest członkiem grupy roboczej w ramach EQAVET), nadzorujące zapewnianie jakości w kształceniu ogólnym i zawodowym. Elementem systemu zapewniania jakości jest też – zawierający informacje na temat akredytowanych placówek edukacyjnych oraz programów nauczania – Państwowy System Informacji o Edukacji¹⁸.

W ostatnich latach system zapewniania jakości przeszedł znaczące modyfikacje organizacyjne: w szczególności dotyczy to powstania Krajowego Centrum Edukacji, które przejęło kompetencje pięciu likwidowanych instytucji, zajmujących się m.in. nadzorem systemu edukacyjnego.

Nadzór nad zapewnianiem jakości w szkolnictwie ogólnym sprawuje Krajowe Centrum Edukacji¹⁹ (wcześniej – Centrum Programów Nauczania i Egzaminowania, instytucja ta występuje jeszcze np. w łotewskim raporcie referencyjnym), w którego kompetencjach znajduje się zarówno tworzenie odpowiadających wyznaczonym standardom programów edukacyjnych, jak i nadzór nad państwowymi egzaminami. Centrum nadzoruje również kwestie związane z dalszym kształceniem nauczycieli.

Ta sama instytucja pełni kluczową rolę w nadzorowaniu zapewniania jakości w szkolnictwie zawodowym (przejęła kompetencje likwidowanej Administracji Edukacji Zawodowej), zapewniając funkcjonowanie i jakość systemu zawodowego kształcenia podstawowego i średniego, a także ustawicznego oraz dbając o ulepszanie standardów kwalifikacji zawodowych. Krajowe Centrum Edukacji przejęło też funkcje poprzedniej instytucji pod względem m.in. licencjonowania programów edukacyjnych w szkolnictwie zawodowym, akredytacji instytucji kształcenia i centrów egzaminacyjnych, wypracowywania regulacji i procedur, rozwoju standardów zawodowych, prac związanych ze stosownym prawodawstwem.

W ciągu ostatnich kilku lat wprowadzono też nowe prawodawstwo odnośnie szkolnictwa zawodowego, na mocy którego przyjęto m.in. nową metodologię oceny jakości implementacji programów edukacyjnych, operacyjnej jakości instytucji edukacyjnych oraz centrów egzaminacyjnych.

W sektorze kształcenia wyższego, zgodnie z obowiązującymi ustawami, nauczanie jest możliwe wyłącznie w oparciu o licencjonowane programy nauczania. Licencjonowaniem nowych programów nauczania zajmuje się ustanowiona przez rząd Komisja ds. Licencjonowania Programów Wyższego Wykształcenia.

¹⁶ Valsts izglītības saturs centrs, serwis instytucji prowadzony w ramach stron internetowych Krajowego Centrum Edukacji - <http://www.visc.gov.lv/>

¹⁷ <http://ikvd.gov.lv/>

¹⁸ www.viis.lv

¹⁹ visc.gov.lv/en/

Osobną procedurą jest procedura akredytacji, której podlegają również placówki edukacyjne. Akredytacja jest konieczna od 1996 roku i obejmuje zarówno proces wewnętrznej, jak i zewnętrznej oceny placówek oraz realizowanych w nich programów nauczania. W przypadku oceny placówek w pierwszej fazie uczelnia przygotowuje raport zawierający samoocenę, w drugiej – specjalnie powołana dla każdej aplikacji Komisja Ewaluacyjna (w skład której wchodzi przynajmniej jeden zagraniczny ekspert – zasada ta nie dotyczy jednak koledżów) ocenia raport, a następnie dokonuje szeroko zakrojonego badania, obejmującego studentów, opinie pracodawców zatrudniających absolwentów placówki, zbiera opinie eksperckie oraz wizytuje placówkę. Ostateczną decyzję o akredytacji placówki edukacyjnej podejmuje Rada Kształcenia Wyższego²⁰ lub Ministerstwo Edukacji i Nauki. Ostateczną decyzję o akredytacji programów nauczania podejmuje ustanowiona przez rząd Komisja Akredytacyjna ds. Programów Wyższego Wykształcenia (ACHEP). Nad procesem akredytacji nadzór organizacyjny i administracyjny sprawuje fundacja Centrum Ewaluacji Jakości Kształcenia Wyższego²¹, założona w 1994 r. przez uczelnie Uniwersytet Łotwy, Ryski Uniwersytet Techniczny, Uniwersytet Dyneburski, Uniwersytet Medyczny w Rydze (Rīgas Stradiņa universitāte), Szkoła Zarządzania Biznesem „Turība”.

BIBLIOGRAFIA

Akty prawne:

Konstytucja Republiki Łotewskiej
Ustawa o edukacji z 1991 r., znowelizowana w 1998 r.
Ustawa o Rzemiośle z 1993 r.
Ustawa o Instytucjach Kształcenia Wyższego z 1995 r.
Ustawa o Edukacji Ogólnej z 1998 r.
Ustawa o Edukacji Zawodowej z 1999 r.

Publikacje:

„Referencing of the Latvian Education System to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning nad the Qualifications Framework for the European Higher Education Area”, September 2011

„Referencing of the Latvian Education System to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning nad the Qualifications Framework for the European Higher Education Area”, May 2012

---

²⁰ www.aip.lv

²¹ www.aiknc.lv

Strony internetowe:

<http://data.worldbank.org/>

<http://ikvd.gov.lv/>

<http://izm.izm.gov.lv/>

<http://libr.sejm.gov.pl/>

<http://nqf-latvia.lv>

<http://www.aic.lv/portal/en>

<http://www.aiknc.lv>

<http://www.aip.lv>

<http://www.csb.gov.lv/>

<http://www.imf.org/>

<http://www.viis.lv>

<http://www.visc.gov.lv/>